

امام خمینی و نقش مشارکتی
مردم در نظام سیاسی

دکتر سید طه هاشمی

نشر شهاب

سرشناسه: هاشمی، طه، ۱۳۳۷ -
عنوان و پدیدآور: امام خمینی و نقش مشارکتی مردم در نظام سیاسی /
سیدطه هاشمی.

مشخصات نشر: تهران: شهاب، ۱۳۸۶.

مشخصات ظاهری: ۱۵۸ ص.

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۵۳ - ۱۵۵؛ همچنین به صورت زیرنویس.

یادداشت: نمایه.

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی
ایران، ۱۳۷۹ - ۱۳۶۸ - نظریه درباره مشارکت سیاسی.

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی
ایران، ۱۳۷۹ - ۱۳۶۸ - نظریه درباره حکومت اسلامی.

موضوع: اسلام و دولت.

رده‌بندی کنگره: ۸ الف ۵/۵/۱۵۷۴ DSR

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۲

شماره کتابخانه ملی: ۲۶۴۳۶ - ۸۵ م

نشر شهاب

امام خمینی و نقش مشارکتی مردم در نظام سیاسی

دکتر سید طه هاشمی

طرح جلد: مرگان پارسامقام

چاپ اول: زمستان ۱۳۸۶

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

شابک: X - ۶۳-۶۹۷۶-۹۶۴

ISBN:964-6976-63-X

فهرست مطالب

۷	مقدمه
		فصل اول /
۱۰	زندگی و زمانه امام خمینی
		فصل دوم /
۳۳	سیاست دینی و جمهوری اسلامی
		فصل سوم /
۶۶	مصالح عمومی و ولایت فقیه
		فصل چهارم /
۱۰۳	امام خمینی و آزادی‌های اجتماعی
		فصل پنجم /
۱۲۸	عدالت اجتماعی در اصول اسلامی
۱۵۵	منابع
۱۵۸	فهرست اعلام

مقدمه

از زمانی که حکومت‌ها برای انتظام جامعه و تأمین امنیت و رفاه مردم به وجود آمده‌اند، این سؤال ذهن صاحب نظران و نظریه‌پردازان علوم سیاسی را به خود مشغول نموده است که: «نقش مردم در حکومت تا چه اندازه است؟» در آرای سیاسی علمای مسلمان راجع به مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خویش هم، این سؤال یکی از اساسی‌ترین مسائل را در عملکرد نظام اجرایی و آموزه‌های دینی به خود اختصاص داده است؛ هر کدام از متفکران اسلامی به فراخور درک و دریافت خویش از باورهای دینی و شناخت شرایط زمانه به این پرسش بنیادین، پاسخ داده‌اند.

در سیر تاریخی اندیشه‌های سیاسی اسلام، استقرار نظام جمهوری اسلامی در ایران و بنیان‌های فکری آن در اندیشه‌های سیاسی امام خمینی همیشه بر محور جمع میان اجرای احکام دینی و دخالت مردم در نظام سیاسی دور می‌زده است؛ ایشان در تمامی مراحل شکل‌گیری - رشد و تثبیت اندیشه‌های سیاسی خود، بر نقش مشارکتی مردم در تعیین سرنوشت سیاسی - اجتماعی تأکید داشتند و در برهه‌های مختلف زندگی سیاسی خویش، از آن سخن گفته و به تبیین دینی و سیاسی نظارت مردم بر اعمال حکومتی پرداخته‌اند؛ امام خمینی به

درستی بر روش استبدادی حکومت‌ها آگاه بودند و آن را برآمده از جدایی مردم از حکومت می‌دانستند. به همین خاطر دوری از حاکمیت فردی و احقاق حقوق مردم را در دخالت آنان در مسائل اجرایی کشور و نظارت بر حسن اجرای قوانین مصوبه می‌دانستند.

بنابر آثار و تألیفات امام خمینی، حکومت اسلامی حافظ امنیت مردم - تامین کننده رفاه اجتماعی و تحقق بخش آزادی‌هایی است که مردم را به سوی کمال معنوی و عدالت اجتماعی راهبر می‌شوند؛ بر این اساس است که ایشان نظارت مردم بر عملکرد دولت و وجود دولت را برای مردم در حکومت اسلامی می‌دانستند و آن را در شکل اجرایی «جمهوری اسلامی» محقق ساختند. ایشان به درستی دریافته بودند که با آگاهی از مقتضیات دوران و بر اساس ورود عنصر مصلحت و نقش زمان و مکان در نهاده‌ها کردن اهداف دینی در ساختار سیاسی و لایه‌های دیگر اجتماع، شیوه جمهوری‌ت‌ب‌ترین شکل تامین کننده حقوق اساسی مردم و تثبیت کننده خواسته‌های اسلام در اجتماع و سیاست است. به همین خاطر خواستار مشارکت آگاهانه مردم در حکومت اسلامی بودند و وجود آن را تضمین کننده دستیابی به اهدافی می‌دانستند که نشأت گرفته از آموزه‌های دینی و اعتقادات اسلامی است؛ خواسته‌ها و اهدافی که در پی دسترسی انسان‌ها به کمال معنوی و اجرای عدالت اجتماعی و توزیع برابر فرصت‌های سیاسی و اقتصادی در میان ابنای بشریت بوده و از تعالیم آسمانی اسلام تا رهنمودهای اولیا و رهبران دینی، منشاء و معنای دین در جامعه را ضروری و لازم می‌نمایند.

کتاب حاضر با سیری در زندگی سیاسی امام خمینی که متأثر از جریان‌ات اجتماعی و سیاسی ایران و جهان بوده است، با ارجاع به نوشته‌ها و سخنان امام خمینی به بحث از شیوه حکومتی اسلام پرداخته و در فصلی دیگر، از هماهنگی میان نهادهای مشارکتی و ولایت فقیه در استقرار و بالندگی حکومت اسلامی سخن می‌گوید. نگاه امام خمینی به آزادی‌های اجتماعی و سیاست دینی و حدودی که اسلام برای رعایت انتظام جامعه در استفاده از آزادی تعیین نموده است، فصلی از این کتاب را تشکیل می‌دهد. عدالت اجتماعی که از دغدغه‌های اصلی انبیا و رهبران دینی در طول تاریخ بوده است، در اندیشه سیاسی امام خمینی نیز از محوریت برخوردار بوده است؛ فصلی از کتاب به این پدیده پرداخته و آن را بر اساس تبار دینی‌اش در متون اسلامی، به آموزه‌ها و عملکرد امام خمینی در تشکیل جمهوری اسلامی و تحقق فرصت‌های برابر برای مردم کشانده است.

سید طه هاشمی

تابستان ۱۳۸۵